

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์แนวคิทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูและเปรียบเทียบแนวคิทางปรัชญาการศึกษาของ อาจารย์วิทยาลัยครูที่มีความแตกต่างในค่านเพศ อายุ คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่และสาขาวิชาที่สอน ปรัชญาการศึกษาซึ่งนำมาใช้ในการวิเคราะห์แนวคิทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูในงานวิจัยนี้จำแนกออกเป็น 4 ลัทธิด้วยกัน ได้แก่ ลัทธิจิตนิยม ลัทธิสัจนิยม ลัทธิปฏิบัตินิยมและลัทธิอภิปถาวนิยม งานวิจัยนี้มีสมมุติฐานสำคัญ 3 ประการด้วยกันคือ (1) แนวคิทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูในลัทธิทั้ง 4 ลัทธิ มีความแตกต่างกัน (2) แนวคิทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูจำแนกตามเพศ อายุ คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่และสาขาวิชาที่สอนในลัทธิทั้ง 4 ลัทธิ มีความแตกต่างกันและ (3) แนวคิทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูที่มีความแตกต่างกันในค่านเพศ อายุ คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่และสาขาวิชาที่สอน ในแต่ละลัทธิมีความแตกต่างกัน เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานและให้งานวิจัยนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ อาจารย์วิทยาลัยครูทุกแห่ง (36 แห่ง) ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2526 จำนวน 512 คน จำแนกตามเพศ ประกอบด้วยชาย 267 คน หญิง 245 คน จำแนกตามอายุประกอบด้วยผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี 369 คน ตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป 143 คน จำแนกตามคุณวุฒิประกอบด้วยผู้มีวุฒิปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรี 127 คน สูงกว่าปริญญาตรี 385 คน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานประกอบด้วยผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี 114 คน ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป 398 คน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ประกอบด้วยผู้สอน 241 คน ผู้บริหาร 271 คน และจำแนกตามสาขาวิชาที่สอน ประกอบด้วยผู้สอนในสาขาวิชา

ครูศาสตร์ 179 คน สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ 165 คน และสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 168 คน กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

(simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือประเภทแบบสำรวจ (inventory) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง เป็นแบบสำรวจที่ใช้มาตราส่วนประเมินค่าของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) มีระดับการประเมิน 4 อันคืบ เป็นเครื่องมือที่ใช้สำรวจแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของบุคคลซึ่งได้จำแนกแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของบุคคลออกเป็น 4 ลัทธิ ได้แก่ ลัทธิจิตนิยม ลัทธิสัญนิยม ลัทธิปฏิบัตินิยมและลัทธิอัตถิภาวนิยม โดยแต่ละลัทธิจะประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ แบบสำรวจนี้จึงประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 60 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการส่งแบบสำรวจทางไปรษณีย์ไปยังอาจารย์วิทยาลัยครูต่าง ๆ ทั้ง 36 แห่ง โดยผ่านไปยังวิทยาลัยครูแต่ละแห่งและได้ขอความอนุเคราะห์ให้วิทยาลัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ตลอดทั้งจัดส่งข้อมูลกลับคืนมาโดยทางไปรษณีย์เช่นเดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS ของสถาบันคอมพิวเตอร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลกันต่าง ๆ ด้วยวิธีการทางสถิติดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสำรวจ วิเคราะห์โดยใช้การหาความถี่และการยอดละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครู วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำมาจัดอันดับ นอกจากนั้นยังใช้

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และใช้การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วย S-Method ของเซฟเฟ้ (Sheffe's Test for Multiple Comparisons) เพื่อเปรียบเทียบแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูระหว่างลัทธิจิตนิยม สัจนิยม ปฏิบัตินิยมและอภิปถาวิชญ์

3. เปรียบเทียบแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่และสาขาวิชาที่สอน ในลัทธิแต่ละลัทธิ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และใช้การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วย S-Method ของเซฟเฟ้ (Sheffe's Test for Multiple Comparisons) ตามความเหมาะสมของข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้.-

1. อาจารย์วิทยาลัยครูมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ สัจนิยม อภิปถาวิชญ์ และจิตนิยมตามลำดับ เมื่อได้ทำการทดสอบความแตกต่าง ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่โน้มไปทางลัทธิปรัชญาทั้ง 4 ลัทธินี้แล้วพบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงกว่าสัจนิยม อภิปถาวิชญ์และจิตนิยม และมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางสัจนิยมและอภิปถาวิชญ์สูงกว่าจิตนิยมด้วย แต่ระหว่างสัจนิยมและอภิปถาวิชญ์ไม่พบว่ามี ความแตกต่างกัน

2. อาจารย์วิทยาลัยครูกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งจำแนกตามเพศ อายุ คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่และสาขาวิชาที่สอนมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ สัจนิยม อภิปถาวิชญ์และจิตนิยมตามลำดับ เมื่อให้นำเอาแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์กลุ่มต่าง ๆ ที่โน้มไปทางลัทธิปรัชญาทั้ง 4 ลัทธินี้มาทดสอบความแตกต่าง ปรากฏผลสรุปได้ดังนี้

- 2.1 อาจารย์วิทยาลัยครูพิเศษชายมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงกว่าสังคมนิยม อุดมถิภาวนิยมและจิตนิยม และมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางสังคมนิยมและอุดมถิภาวนิยมสูงกว่าจิตนิยม แต่ไม่พบความแตกต่าง ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่โน้มไปทางสังคมนิยมและอุดมถิภาวนิยม
- 2.2 อาจารย์วิทยาลัยครูพิเศษหญิง มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงกว่าจิตนิยมและอุดมถิภาวนิยม และมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางสังคมนิยมสูงกว่าจิตนิยมด้วย แต่ไม่พบความแตกต่างในแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่โน้มไปทางปฏิบัตินิยมกับสังคมนิยม สังคมนิยมกับอุดมถิภาวนิยม และจิตนิยมกับอุดมถิภาวนิยม
- 2.3 อาจารย์วิทยาลัยครูที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงกว่าสังคมนิยม อุดมถิภาวนิยมและจิตนิยม และมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางสังคมนิยมและอุดมถิภาวนิยมสูงกว่าจิตนิยมด้วย แต่มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางสังคมนิยมและอุดมถิภาวนิยมไม่แตกต่างกัน
- 2.4 อาจารย์วิทยาลัยครูที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไปมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงกว่าจิตนิยมและอุดมถิภาวนิยม และมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางสังคมนิยมสูงกว่าจิตนิยม แต่มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางสังคมนิยมกับปฏิบัตินิยม สังคมนิยมกับอุดมถิภาวนิยมและจิตนิยมกับอุดมถิภาวนิยมไม่แตกต่างกัน
- 2.5 อาจารย์วิทยาลัยครูที่มีวุฒิปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรีมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงกว่าจิตนิยมเท่านั้น แต่มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่โน้มไปทางลัทธิปรัชญาอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน
- 2.6 อาจารย์วิทยาลัยครูที่มีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรีมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงกว่าสังคมนิยม อุดมถิภาวนิยมและจิตนิยม และมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางสังคมนิยมและอุดมถิภาวนิยมสูงกว่าจิตนิยมด้วย แต่แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่โน้มไปทางสังคมนิยมและอุดมถิภาวนิยมไม่มีความแตกต่างกัน
- 2.7 อาจารย์วิทยาลัยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปีมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยม สังคมนิยมและอุดมถิภาวนิยมสูงกว่าจิตนิยม แต่มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยม สังคมนิยม และอุดมถิภาวนิยมไม่แตกต่างกัน

2.8 อาจารย์วิทยาลัยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงกว่าสัจนิยม อุดมถาวรนิยมและจิตนิยม และมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางสัจนิยมสูงกว่าจิตนิยมด้วย แต่มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางอุดมถาวรนิยมกับสัจนิยม และอุดมถาวรนิยมกับจิตนิยมไม่แตกต่างกัน

2.9 อาจารย์วิทยาลัยครูที่ดำรงตำแหน่งทางบริหารมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงกว่าสัจนิยม อุดมถาวรนิยมและจิตนิยม และมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางสัจนิยมสูงกว่าจิตนิยมด้วย แต่มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางอุดมถาวรนิยมกับสัจนิยมและอุดมถาวรนิยมกับจิตนิยมไม่แตกต่างกัน

2.10 อาจารย์วิทยาลัยครูที่เป็นผู้สอนมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยม สัจนิยมและอุดมถาวรนิยมสูงกว่าจิตนิยม และมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงกว่าอุดมถาวรนิยมด้วย แต่แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่โน้มไปทางสัจนิยมกับปฏิบัตินิยมและสัจนิยมกับอุดมถาวรนิยมไม่มีความแตกต่างกัน

2.11 อาจารย์วิทยาลัยครูที่สอนในสาขาวิชาครุศาสตร์มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงกว่าสัจนิยม อุดมถาวรนิยมและจิตนิยม และมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางสัจนิยมและอุดมถาวรนิยมสูงกว่าจิตนิยมด้วย แต่มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่โน้มไปทางสัจนิยมและอุดมถาวรนิยมไม่แตกต่างกัน

2.12 อาจารย์วิทยาลัยครูที่สอนในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงกว่าจิตนิยมและอุดมถาวรนิยม และมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางสัจนิยมสูงกว่าจิตนิยมด้วย แต่แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่โน้มไปทางสัจนิยมกับปฏิบัตินิยม สัจนิยมกับอุดมถาวรนิยม และจิตนิยมกับอุดมถาวรนิยมไม่มีความแตกต่างกัน

2.13 อาจารย์วิทยาลัยครูที่สอนในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงกว่าจิตนิยมและอุดมถาวรนิยม แต่มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางลัทธิปรัชญาอื่น ๆ ที่เหลือไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่โน้มไปทางลัทธิปรัชญาแต่ละลัทธิของอาจารย์วิทยาลัยครูที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่และสาขาวิชาที่สอน สรุปได้ดังนี้

3.1 อาจารย์วิทยาลัยครูเพศชายและเพศหญิงมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางลัทธิปรัชญาแต่ละลัทธิไม่แตกต่างกัน

3.2 อาจารย์วิทยาลัยครูที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปีและตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไปมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางลัทธิปรัชญาแต่ละลัทธิไม่แตกต่างกัน

3.3 อาจารย์วิทยาลัยครูที่มีวุฒิปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรีมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางลัทธิปรัชญาแต่ละลัทธิไม่แตกต่างกัน

3.4 อาจารย์วิทยาลัยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปีและตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางลัทธิปรัชญาแต่ละลัทธิไม่แตกต่างกัน

3.5 อาจารย์วิทยาลัยครูที่เป็นผู้บริหารและครูสอนมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางลัทธิปรัชญาแต่ละลัทธิไม่แตกต่างกัน

3.6 อาจารย์วิทยาลัยครูที่สอนในสาขาวิชาต่างกันมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางลัทธิจิตนิยมและปฏิบัตินิยมแตกต่างกัน แต่มีแนวคิดโน้มไปทางลัทธิปรัชญาอื่น ๆ อีก 2 ลัทธิ ได้แก่ สัจนิยมและอภิปถาวนิยมไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ -

3.6.1 อาจารย์วิทยาลัยครูที่สอนในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางจิตนิยมสูงกว่าอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ แต่ระหว่างอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์กับอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาครุศาสตร์ และอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กับอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาครุศาสตร์มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางจิตนิยมไม่แตกต่างกัน

3.6.2 อาจารย์วิทยาลัยครูที่สอนในสาขาวิชาครุศาสตร์มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูงกว่าอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แต่ระหว่างอาจารย์ที่สอนในสาขาวิทยาศาสตร์กับอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูในครั้งนีพบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูทั้งโดยส่วนรวมและกลุ่มย่อยซึ่งจำแนกตามเพศ อายุ คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงานและสาขาวิชาที่สอน มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปในแนวเดียวกัน กล่าวคือ มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยม สัจนิยม อรรถิภาวนิยมและจิตนิยมตามลำดับ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของบุคคลอื่น ๆ ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูและบุคคลกลุ่มอื่น ๆ ในประเทศไทย งานวิจัยดังกล่าวได้แก่ งานวิจัยของ อภัสสรีย์ ไชยคุนา¹ ซึ่งได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์ นักศึกษา และครูประจำการผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการในเขตภาคเหนือ โดยที่เขาพบว่าบุคคลทั้ง 3 กลุ่มนี้มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางพัฒนาการนิยม ปฏิรูปนิยมและอรรถิภาวนิยมในระดับสูงและโน้มไปทางสารัตถนิยมและนิรันตรนิยมในระดับปานกลาง วัชรีย์ กระจุกงาม² วิจัยพบว่าแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตจังหวัดภาคกลางโน้มไปทางเสรีนิยมสูงกว่าอนุรักษนิยม รัชณี ทัฬหเสณีย์³ วิจัยพบว่า แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูภาคใต้โน้มไปทางพัฒนาการนิยม นิรันตรนิยม อรรถิภาวนิยม ปฏิรูปนิยม

¹ อภัสสรีย์ ไชยคุนา, " การเปรียบเทียบแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาระหว่างอาจารย์ นักศึกษาและครูประจำการที่เข้าอบรมในโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตภาคเหนือ, " หน้า จ.

² วัชรีย์ กระจุกงาม " แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตจังหวัดภาคกลาง, " หน้า จ.

³ รัชณี ทัฬหเสณีย์, "ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์และบุคลิภาพของอาจารย์วิทยาลัยครูภาคใต้," หน้า 78

และสารัตถนิยาม ตามลำดับ อรสา สุขเปรม¹ วิจัยพบว่า แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครโน้มไปทางลัทธิประสบการณ์นิยม นิรันตรนิยม บูรณนิยม อรรถิภาวนิยม และสารัตถนิยาม ตามลำดับ และสมพงษ์ สิงหนผล² ได้พบจากงานวิจัยของเขาว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางพิพัฒนาการนิยม ปฏิรูปนิยม นิรันตรนิยม อรรถิภาวนิยมและสารัตถนิยามตามลำดับ เนื่องจากปรัชญาการศึกษาลัทธิพิพัฒนาการนิยมหรือลัทธิประสบการณ์นิยม และลัทธิปฏิรูปนิยมหรือบูรณนิยมมีลัทธิปฏิบัตินิยมเป็นรากฐาน ส่วนลัทธิสารัตถนิยามและนิรันตรนิยมมีปรัชญาลัทธิจิตนิยมและสัจนิยมเป็นรากฐาน และเนื่องจากลัทธิปรัชญาการศึกษาในกลุ่มเสรีนิยมหมายถึง ลัทธิพิพัฒนาการนิยมและลัทธิปฏิรูปนิยมและกลุ่มอนุรักษนิยม หมายถึงลัทธินิรันตรนิยมและสารัตถนิยาม จึงกล่าวได้ว่าข้อค้นพบของงานวิจัยนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของงานวิจัยอื่น ๆ ที่ได้ทำการวิจัยมาก่อนดังกล่าวแล้ว

ประเด็นที่ควรพิจารณาก็คือ แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูซึ่งปรากฏในงานวิจัยนี้มีความน่าเชื่อถือเพียงใด มีเหตุผลใดที่จะมาช่วยอธิบายข้อค้นพบนี้บ้าง เนื่องจากแนวคิดทางปรัชญาของครูย่อมประกอบด้วยผลรวมของแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาอื่น ๆ และปรัชญาการศึกษาที่เขามีอยู่³ และแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของครูย่อมได้รับอิทธิพลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมจากพ่อแม่ ครู เพื่อน โรงเรียนและสื่อมวลชนต่าง ๆ⁴

¹ อรสา สุขเปรม, "แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครู กรุงเทพมหานครและคำรายงานพฤติกรรมการสอน, " หน้า จ.

² สมพงษ์ สิงหนผล, "แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยครู ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, " หน้า จ.

³ Oliver S. Ikenberry, American Education Foundation (Ohio: Bell & Howell, 1974), p. 223.

⁴ Jean D. Grambs and L. Morris McClure, Foundation of Teaching (New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1964). p. 295.

พร้อมกันนั้นแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของครูย่อมสัมพันธ์และถูกกำหนดโดยปรัชญาชีวิตที่ครูยึดถืออยู่ด้วย¹ ดังนั้นในการพิจารณาแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูว่าควรเป็นอย่างไร จึงน่าจะใ้พิจารณาจากปรัชญาชีวิตที่อาจารย์วิทยาลัยครูยึดถืออยู่กับแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่ประชากรกลุ่มนี้อาจได้รับเขาไว้จากประสบการณ์ในชีวิตที่เข้ามา ในคานปรัชญาชีวิตของอาจารย์วิทยาลัยครูนั้นคงไม่สามารถกล่าวออกมาโดยตรง ทั้งนี้เพราะยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ไว้ อย่างไรก็ตามเราอาจพิจารณาได้โดยอนุมานจากการพิจารณาจากปรัชญาชีวิตของคนไทย อันหมายถึงระบบความเชื่อและค่านิยมที่คนไทยยึดถืออยู่ว่าเป็นอย่างไร ในส่วนแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาอาจพิจารณาได้จากแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่แฝงอยู่ในระบบการศึกษาไทยหรือที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาไทย

ในการพิจารณาเกี่ยวกับระบบความเชื่อและค่านิยมของประเทศในแถบเอเชีย นั้นอาจจะพิจารณาจากลำดับขั้นของการพัฒนาประเทศ ร่วมกับเอกลักษณ์ที่สืบทอดกันมาแต่ดั้งเดิมของประเทศเหล่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือระบบความคิด ความเชื่อและค่านิยมซึ่งอาจรวมเรียกว่าปรัชญาชีวิตของบุคคลในประเทศเหล่านั้นย่อมได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม 2 กระแส กระแสหนึ่งมาจากวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษและอีกกระแสหนึ่งจากวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งเป็นระบบความเชื่อและคุณค่าของสังคมอุตสาหกรรม² ดังนั้นในการพิจารณาเกี่ยวกับปรัชญาชีวิตของคนไทยย่อมจะต้องให้ความสนใจต่ออิทธิพลจากวัฒนธรรมของสังคมไทยและจากอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามากระทบกับสังคมและชีวิตของคนไทย

นักวิชาการต่างมีความเห็นพ้องกันว่า ความเป็นชาติและเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาติไทยได้รับอิทธิพลมาจากพุทธศาสนา อาทิเช่น เสรี พงศ์พิศ³ กล่าวว่า " ก่อนที่อิทธิพลของตะวันตกจะเข้ามาครอบงำมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมใน

¹ Ellis, et. al., Introduction to the Foundations of Education, p. 76.

² Unesco, Goal and Theories of Education in Asia (Bangkok: Unesco-Regional Office for Education in Asia and Oceania, 1980), p. 18.

³ เสรี พงศ์พิศ, " ปรัชญา, " ใน การวิจัยค่านิยมศาสตร์และศิลปะในทัศนะของนักวิชาการไทย, นงเยาว์ กาญจนจารี, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 97-98.

สังคมไทย เราพบว่า พุทธศาสนามีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยทั้งส่วนตัวและส่วนรวมอย่างมาก พุทธศาสนาได้ให้อุคมการณ์แก่ใจเจกมบุคคลและสังคม... " และสมบูรณสุขสำราญ¹ กล่าวว่า " พุทธศาสนาเป็นเสมือนรากเหง้าแห่งความเป็นชาติและเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาติไทยทั้งทางค่านิยมวัฒนธรรมและการเมือง " อย่างไรก็ตามพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อคนไทยเพียงลำพัง เพราะคนไทยนั้นแต่เดิมก่อนที่จะรับเอาพุทธศาสนาเข้าไว้ได้มีการนับถือไสยศาสตร์ นับถือบรรพบุรุษและนับถือศาสนาพราหมณ์ เป็นคน อยู่ก่อนแล้ว เมื่อรับเอาพุทธศาสนาเข้าไว้โดยสมณสถานความเชื่อถือเดิม ๆ เข้าไว้อย่างกลมกลืน² หากพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อคนไทยและสังคมไทยดังกล่าวนี้อาจจริงแล้ว ความเชื่อหรือความศิกหรือปรัชญาชีวิตของคนไทยอันเป็นส่วนที่ไ้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมดั้งเดิมย่อมจะต้องสอดคล้องกับพุทธปรัชญาเป็นแน่

นิพนธ์ ศศิธร กล่าวว่า พุทธศาสนามีลักษณะ "ทางสายกลาง" อันเป็นลักษณะของปรัชญาตะวันออกโดยทั่วไปซึ่งมีลักษณะใ้ปรัชญาประสานความยึดมั่นที่ชัคแย้งเข้าเป็นอันเดียวกัน ต่างกับปรัชญาตะวันตกที่ถือว่าสัจธรรมมีอยู่หนึ่งเดียวไ้และเท่านั้น จึงกลายเป็นลัทธิและความยึดมั่นในตัวของตัวเอง³ พุทธศาสนาอาจมีลักษณะเป็นกลางๆตามความเห็นที่กล่าวนี้อาจทำให้พุทธศาสนามีหลักการเข้ากับหลักการของลัทธิปรัชญาตะวันตกไ้

¹ สมบูรณ สุขสำราญ, พุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 4.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 8-9.

³ นิพนธ์ ศศิธร, " รัฐศาสตร์กับการศึกษา, " ใน สังคมศาสตร์กับการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2522), หน้า 288.

⁴ เรื่องเดียวกัน.

หลักการบางประการสอดคล้องกัน บางประการไปในแนวเดียวกัน แต่มีทัศนะที่ลุ่มลึกแตกต่างกันและบางประการก็มีความขัดแย้งกัน การศึกษาเปรียบเทียบพุทธปรัชญากับปรัชญาตะวันตกดังกล่าวนี้ เช่น ในงานวิจัยเรื่องปรัชญาการศึกษาของพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทของ วิจิตร เกทวิสิษฐ์¹ เขาได้นำเอาพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทไปเปรียบเทียบกับลัทธิจิตนิยม ลัทธิสัญนิยม ปฏิบัตินิยม นีโอ-โฮมิสม์และธรรมชาตินิยม ซึ่งเขาได้กล่าวสรุปไว้ว่า " ลัทธิต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นแง่หนึ่งของพุทธธรรมทั้งหมด หมายความว่า พุทธธรรมมีความกว้างขวางครอบคลุมถึงหลักการในลัทธิอื่น ๆ " อุกม บัวศรี² ได้ทำการเปรียบเทียบพุทธปรัชญากับปรัชญาเอกซิสเตนเซียลลิสม์หรืออัตถิภาวนิยม จากการเปรียบเทียบของเขากล่าวไว้ว่า พุทธปรัชญาและปรัชญาอัตถิภาวนิยมมีความสอดคล้องกัน ในบางประเด็นเขาพบว่า พุทธปรัชญามีทัศนะที่ลึกซึ้งกว่าอัตถิภาวนิยม เช่น ทัศนะที่มองมนุษย์ว่าเป็น " ความว่างเปล่า " ของอัตถิภาวนิยมกับการมองมนุษย์ในทัศนะของ " จิตว่าง " ของพุทธปรัชญา เป็นต้น ผลงานที่ทำการเปรียบเทียบกันระหว่างพุทธปรัชญากับปรัชญาอัตถิภาวนิยมอีกชิ้นหนึ่ง เป็นงานวิจัยเรื่อง " การเปรียบเทียบแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาระหว่างปรัชญาอัตถิภาวนิยมกับปรัชญาพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท " ของ อภา จันทรสกุล³ ซึ่งสรุปได้ว่า ลัทธิปรัชญาทั้งสองนี้มีความ

¹ วิจิตร เกทวิสิษฐ์, " ปรัชญาการศึกษาของพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 24-31.

² อุกม บัวศรี, " ปรัชญาเอกซิสเตนเซียลลิสม์กับพุทธปรัชญา, " มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 4 (กุมภาพันธ์ 2528): 45-59.

³ Apa Chantharasakul, " A Comparative Study of Existentialism and Theravada Buddhism as Educational Philosophies, " Dissertation Abstracts International: The Humanities and Social Sciences 38 (October 1977): 1971-A.

สอดคล้องกัน และ สุภัทร สุคนธาภิรมย์ ได้เปรียบเทียบพุทธปรัชญากับปรัชญามาร์กซิสต์ เขาได้สรุปผลของการเปรียบเทียบไว้ในบทสรุปอย่างน่าสนใจว่า " พุทธปรัชญาจะช่วยเสริมสิ่งที่ปรัชญามาร์กซิสต์ไม่มีให้เกิดความสมบูรณ์ทั้งในทางวัตถุและในทางจิตใจ ทั้งในทางรูปธรรมและนามธรรม ดังนั้น ปรัชญาทั้ง 2 นี้ จึงเป็นสิ่งที่ส่งเสริมแก่กันไม่ใช่เป็นปฏิปักษ์กันหรือตรงกันข้าม" ¹

ทั้งที่ได้อธิบายมานี้ย่อมแสดงให้เห็นว่าพุทธศาสนามีลักษณะที่ประกอบด้วยคตินิยมในฝ่ายต่าง ๆ ของมนุษย์ไว้ในตัวเองแล้วหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า พุทธศาสนามีหลักการที่ครอบคลุมหลักการในลัทธิอื่น ๆ และเนื่องจากพุทธศาสนานั้นเป็นเสมือนรากเหง้าแห่งความเป็นชาติและเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาติไทย ระบบความเชื่อและค่านิยมของคนไทยในส่วนที่ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาจึงน่าจะมีลักษณะ ครอบคลุมกว้างขวางประกอบด้วยคตินิยมหรือหลักการของลัทธิต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน วิทย์ วิศทเวทย์ กล่าวว่า คนไทยสมัยโบราณมีความเชื่อแบบจิตนิยม แต่เป็นจิตนิยมที่ถือว่าความเป็นจริงแท้มี 2 ภาวะ คือ ภาวะที่เป็นจิตและภาวะที่เป็นวัตถุ แต่ถือว่าภาวะที่เป็นจิตมีค่าและความหมายมากกว่าวัตถุ บางทีเรียกความเชื่อเช่นนี้ว่าทวินิยม ² สนธิ บางยี่ขัน และ วิชาน สุชีว์คุปต์ มีความเห็นว่า ปรัชญาชีวิตของคนไทยนั้นไม่ใช่จิตนิยมล้วนและไม่ใช่สสารนิยมล้วน ๆ ไม่ใช่ขวาสุดและไม่ใช่ซ้ายสุด แต่จะอยู่ระหว่างกลางคือเป็นจิตนิยมผสมสสารนิยมหรือเป็นทวินิยม ³ จะเห็นว่าความเห็นเกี่ยวกับปรัชญาชีวิตของคนไทยทั้งสองทรรศนะนี้ต่าง เห็นว่าคนไทยมิได้โน้มไปทางลัทธิหนึ่ง

¹ สุภัทร สุคนธาภิรมย์, พุทธปรัชญา กับ ปรัชญามาร์กซิสต์ (กรุงเทพมหานคร: คลังสมุคคาวฤกษ์, 2524), หน้า 73.

² วิทย์ วิศทเวทย์, ปรัชญาการศึกษาไทย 2411-2475 (กรุงเทพมหานคร: พันนี้พิมพ์บลิซซิ่ง, 2526), หน้า 108.

³ สนธิ บางยี่ขัน และ วิชาน สุชีว์คุปต์, ปรัชญาไทย (กรุงเทพมหานคร: คุณพินอักษรกิจ, 2525), หน้า 21.

ลัทธิโคโคโดยเฉพาะ

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อปรัชญาชีวิตของคนไทยในปัจจุบันก็คือ อิทธิพลจากวัฒนธรรมของตะวันตก ซึ่งเป็นระบบความเชื่อและค่านิยมของสังคมอุตสาหกรรม พวกตะวันตกได้เริ่มเข้ามาที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 24 ในราวรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการเข้ามาในระยะแรก ในระยะนี้อิทธิพลของระบบความเชื่อและค่านิยมของตะวันตกได้เริ่มเข้ามากระทบกับระบบความเชื่อและค่านิยมที่มีอยู่เดิมในสังคม แต่ผลกระทบในระยะนั้นยังไม่รุนแรงและยังมีความจำกัดอยู่ในกลุ่มชนชั้นสูงและคนในเมือง¹ อย่างไรก็ตามได้มีส่วนทำให้ความคิดความเชื่อของคนไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ได้ทำให้ความเชื่อแบบจิตนิยมของคนไทยจางลงไป ในขณะที่ความเชื่อแบบวัตถุนิยมพัฒนาขึ้นในความคิดของคนไทยและเริ่มเบียดตัวเข้าไปในที่ของจิตนิยม² นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้น ระบบความเชื่อและค่านิยมของตะวันตกได้เข้ามาที่มีอิทธิพลในสังคมไทยกระทบกระทั่งต่อระบบความเชื่อและค่านิยมของไทยอย่างรุนแรงและกว้างขวาง ในระยะนี้เป็นระยะที่สังคมไทยได้ถูกนำเข้าไปในระบบทุนนิยมโลก ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ ระบบทุนนิยมโลกนี้ได้เข้าไปมีบทบาทและอิทธิพลสำคัญต่อการกำหนดโครงสร้างทางเศรษฐกิจและทิศทางการพัฒนาประเทศในโลกที่สาม³ นับตั้งแต่อิทธิพลของตะวันตกได้เข้ามาครอบงำทั้งทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมและค่านิยมที่ขึ้นชมตะวันตกเกิดขึ้น พุทธศาสนาเริ่มลดความสำคัญลงไป อุดมการณ์ทางสังคมถูกเปลี่ยนจากพุทธศาสนาเป็นอุดมการณ์ของ

¹ สมบัติ จันทรวงศ์และชัยอนันต์ สมุทวณิชย์, ความคิดทางการเมืองและสังคมไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2523), หน้า 22.

² วิทย์ วิศทเวทย์, ปรัชญาการศึกษาไทย 2411-2475, หน้า 107-108.

³ วิวัฒน์ชัย อัครถาวร, "ความค้อยพัฒนาของโลกที่สามในทศวรรษของแนวคิดทฤษฎีพึ่งพา," ใน "เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง วิธีการวิจัยและทฤษฎีทางสังคมศาสตร์," การสัมมนาทางวิชาการระหว่างวันที่ 14-16 กรกฎาคม 2526 ณ หอประชุมรัตนโกสินทร์ 200 ปี วิทยาลัยครูบุรีรัมย์, หน้า 91 (อัครสำเนา).

ตะวันตกแทนซึ่งได้แก่เสรีนิยม¹ สังคมไทยซึ่งแต่เดิมเป็นสังคมของค่านิยมทางศาสนา และคุณธรรม มีความพอใจและมักน้อยในทางวัตถุ กลายเป็นเห็นแก่วัตถุ มักได้ เห็นแก่ตัว แข่งขันและพุ่งเพื่อ² ค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันวัตถุได้กลายเป็นจุดหมายปลายทางเชิงวัฒนธรรม(cultural goals) ของคนไทยส่วนใหญ่³

ในค่านิยมแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูโคยตรงนั้น อาจกล่าวได้ว่าเนื่องมาจากอิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อการจัดการศึกษาของไทยประการหนึ่ง และอิทธิพลของแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของตะวันตกอีกประการหนึ่ง

ในค่านิยมที่เกี่ยวกับแนวคิดในการจัดการศึกษาที่สังคมไทยได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนานั้น อาจกล่าวได้ว่าพุทธศาสนาได้มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของไทยตั้งแต่สมัยโบราณก่อนยุคปฏิรูปการศึกษา เพราะในยุคนั้นวัดได้เป็นสถาบันหลักในการให้การศึกษาแก่สมาชิกในสังคม ต่อมาในยุคปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นสมัยที่สังคมไทยได้เริ่มจัดการศึกษาอย่างเป็นแบบแผนตามแนวตะวันตก พุทธศาสนาก็ยังคงมีอิทธิพลต่อการศึกษาของไทยอยู่ ทั้งนี้เพราะว่าทัศนคติของผู้นำทางการศึกษาของไทยยังเป็นแบบพุทธอยู่และรัฐยังต้องอาศัยสถานที่และบุคลากรของวัดอยู่มาก⁴ การจัดการศึกษาของไทยในทั้งสองยุคดังกล่าวจึงได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาเป็นสำคัญทั้งในค่านิยมมุ่งหมาย เนื้อหาและวิธีการ ดังจะเห็น

¹ เสรี พงศ์พิศ, "ปรัชญา," หน้า 98.

² ไพฑูรย์ ลินลาวัณย์, ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น, หน้า 123-124.

³ อานนท์ อาภาภิรม, สังคม วัฒนธรรมและประเพณีไทย (กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา, 2519), หน้า 28.

⁴ สักคา ปรากฏประทานพร, "ประวัติและปรัชญาการศึกษาไทย" (ชลบุรี: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2523), หน้า 117 (อัครสำเน่า).

ได้จากจุดมุ่งหมายของการศึกษาในทั้งสองยุคนี้ต่างเน้นการสร้างคนคิดตามแนวพุทธศาสนา ในค่านี้อาจจะเห็นได้จากหนังสือเรียนเป็นหนังสือพระหรือไม่ก็เป็นหนังสือที่สอดแทรก คุณธรรมแบบพุทธเอาไว้ตั้งแต่ 1 ในค่านี้อีกการเรียนการสอนก็สอนโดยการท่องจำบทเรียน เหมือนพระท่องสวดมนต์ 2 อิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อการจัดการศึกษาได้ลดน้อยลงเป็นลำดับภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ความคิดในการจัดการศึกษา เริ่มได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากขึ้น อย่างไรก็ดีจนแม้วัดและพระสงฆ์มิได้เข้ามามีบทบาททางการศึกษามากดังแต่ก่อนและการจัดการศึกษาในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากแนวคิดและวิธีการของตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ แต่ค่านิยมของคนไทยยังคงเป็นแบบพุทธอยู่และสะท้อนออกมาในการเรียนการสอนและการบริหารการศึกษา ถึงจะไม่มากเหมือนแต่ก่อน แต่ยังเห็นได้อยู่ทั่วไป 3

ส่วนแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของตะวันตกนั้นได้เริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของไทยอย่างมาก ตั้งแต่เริ่มต้นจัดการศึกษาแบบใหม่ในยุคลปฏิรูปการศึกษา ปรัชญาการศึกษาที่ไทยได้รับเข้ามาในระยะนั้นเป็นแนวคิดแนวจิตนิยมของประเทศอังกฤษ ซึ่งเข้ามาผสมผสานกับแนวคิดแบบจิตนิยมของไทย ซึ่งได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาได้คือ ปรัชญาการศึกษาแนวจิตนิยมตามแบบอย่างของอังกฤษได้มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของไทยมาจนถึงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง 4 ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา

1 ศักดา ปรากฏประทานพร, " ประวัติและปรัชญาการศึกษาไทย " , หน้า 117 (อัครสำเนา) .

2 เรื่องเดียวกัน.

3 เรื่องเดียวกัน , หน้า 118 - 119 .

4 เรื่องเดียวกัน.

ระบบทุนนิยมโลกซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำได้เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมในสังคมไทย¹ แนวคิดในการจัดการศึกษาของไทยได้เปลี่ยนจากแนวคิดนิยมของอังกฤษมาเป็นแบบพัฒนาการนิยมตามแบบสหรัฐอเมริกาตั้งแต่นั้น โดยเฉพาะในช่วงที่ไทยเริ่มมีแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ (ตั้งแต่ 2504) แนวคิดปรัชญาการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยมได้มีอิทธิพลต่อแผนการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับตลอดมา โดยเฉพาะในแผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 และหลักสูตรการศึกษาภายใต้แผนการศึกษานับนี้สะท้อนให้เห็นแนวคิดของพัฒนาการนิยมชัดเจนกว่าแผนใด ๆ² แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาแบบพัฒนาการนิยมได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการศึกษาไทยในรูปของความช่วยเหลือทางการศึกษาในด้านเงินทุน เครื่องมือและอุปกรณ์ และผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนการให้ทุนการศึกษาแก่คนไทยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในวงการฝึกหัดครูได้รับความช่วยเหลือจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และโครงการความช่วยเหลือต่าง ๆ เช่น สัญญาอินเดีย (Indiana Contract) เป็นต้น ได้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการกำหนดแนวคิดและการจัดการฝึกหัดครูในประเทศไทยและกล่าวได้ว่าแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาแบบพัฒนาการนิยมได้เข้ามาในวงการการศึกษาไทยอย่างกว้างขวางก็โดยเข้ามาทางสถาบันการฝึกหัดครูสำคัญ 2 แห่ง

¹ วิวัฒน์ชัย อัครถาวร, "ความคืบหน้าของโลกที่สามในทัศนะของแนวคิดทฤษฎีพึ่งพา," หน้า 91.

² Pensiri Intachai Jeradechakul, "Educational Progressivism in Thailand: Reflections in the National Schemes of Education, the Curricula and Classroom Practice," Dissertation Abstracts International: The Humanities and Social Sciences 44 (August 1983): p. 425-A.

คือ วิทยาลัยวิชาการศึกษา (ประสานมิตร) และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะทั้ง 2 สถาบันนั้นนับว่าเป็นแหล่งผลิตครู-อาจารย์ นักการศึกษา และผู้บริหารการศึกษาที่ได้เข้าไปรับผิดชอบงานทางการศึกษาในคาบต่าง ๆ โดยเฉพาะในช่วงยุคพัฒนา การศึกษานี้ บุคลากรเหล่านี้จึงเปรียบเสมือนเครื่องมือของการกระจายแนวคิดแบบพัฒนาการนิยมเข้าไปในวงการศึกษาไทยและสังคมไทย

สรุปได้ว่า แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูน่าจะเป็นผลรวมของปรัชญาชีวิตของไทย และแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่มีอยู่ในระบบการศึกษาไทยซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อบุคลากรเหล่านี้ หรือด้วยการยอมรับซึมซาบเอาความคิด ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ เหล่านี้เข้าไปโดยตลอดชีวิตที่ผ่านมาจากสิ่งแวดล้อม และจากการศึกษาในโรงเรียน โดยเฉพาะจากสถาบันการฝึกหัดครู (อาจารย์วิทยาลัยครูส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษา) เนื่องจากในระบบความเชื่อและค่านิยมของสังคมไทยมิได้มีลักษณะยึดมั่นอยู่กับแนวคิดลัทธิใด ลัทธิหนึ่งโดยเฉพาะ แต่มีแนวคิดที่มีลักษณะกว้างครอบคลุมแนวคิดหรือคตินิยมต่าง ๆ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาผสมผสานกับคตินิยมของตะวันตก ในระยะแรกของการพัฒนาประเทศ ตามแนวตะวันตก อิทธิพลของตะวันตกยังมีไม่มากนัก อีกทั้งคตินิยมทางการศึกษาที่ไทยรับเข้ามาในระยะนั้น เป็นแบบจิตนิยม แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของไทยจึงโน้มไปทางจิตนิยม แต่เมื่ออิทธิพลของตะวันตกมีมากขึ้นและแหล่งอิทธิพลจากตะวันตกได้เปลี่ยนมาเป็นสหรัฐอเมริกา แนวคิดทางวัตถุนิยมจึงปรากฏเด่นชัดขึ้น ขณะเดียวกันปรัชญาการศึกษาแบบพัฒนาการนิยมซึ่งเป็นแนวคิดที่มีวัตถุนิยมเป็นรากฐานได้มีอิทธิพลต่อการศึกษาในระยะหลัง แนวคิดของคนไทยจึงโน้มไปทางวัตถุนิยมและในทางการศึกษาก็ปรากฏแนวคิดแบบพัฒนาการนิยมชัดเจขึ้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันความคิดในอภิปรัชญาอยู่ในระบบความเชื่อและค่านิยมทางการศึกษาของคนไทย โดยเฉพาะครูและผู้บริหารการศึกษา ควบคู่กันนี้กระมังขอค้นพบของการวิจัยนี้จึงพบว่า แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูจึงโน้มไปทั้งทางวัตถุนิยมและจิตนิยม โดยมีแนวคิดแบบปฏิบัตินิยมโคกเกินกว่าแนวคิดอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูจะเห็นว่าค่าเฉลี่ยในแต่ละลัทธิ (คูตารางที่ 3 และ 6) มีค่าใกล้เคียงกันมาก หากพิจารณาค่าเฉลี่ยเหล่านี้ โดยอาศัยเกณฑ์เทียบระดับคะแนนของจอห์น คัมบลิว. เบสต์ (John W. Best) ตามที่อาภัสสร ไชยคุนา¹ ใ้ให้นำมาใช้ในงานวิจัยของเขาแล้วจะเห็นว่าค่าเฉลี่ยดังกล่าวนี้อยู่ในระดับสูงทั้งสิ้น และเมื่อนำเอาค่าเฉลี่ยดังกล่าวมาทำการทดสอบความแตกต่างด้วย S-Method ของเซฟเพก็พบว่า มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูในบางลัทธิไม่แตกต่างกัน เช่น ระหว่างลัทธิสัจนิยมและอรรถิภาวนิยม (คูตารางที่ 5) โดยเฉพาะเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูกลุ่มย่อย ๆ จำแนกตาม เพศ อายุ คุนวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงานและสาขาวิชาที่สอน (ตารางที่ 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30 และ 32) แล้วจะพบว่าแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาระหว่างลัทธิต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันมากขึ้น เช่น ในกลุ่มอาจารย์วิทยาลัยครูเพศหญิง (คูตารางที่ 10) ในกลุ่มอาจารย์วิทยาลัยครูที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป (คูตารางที่ 14) และในกลุ่มอาจารย์วิทยาลัยครูที่มีวุฒิปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรี (คูตารางที่ 16) ฯลฯ เป็นต้น ผลการวิเคราะห์ระหว่างลัทธิบางลัทธิไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 ที่ว่า " แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูในระหว่างลัทธิทั้ง 4 ลัทธิ ได้แก่ จิตนิยม สัจนิยม ปฏิบัตินิยมและอรรถิภาวนิยม มีความแตกต่างกัน " และ ข้อที่ 2 ที่ว่า " แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูกลุ่มต่าง ๆ จำแนกตามเพศ อายุ คุนวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ และสาขาวิชาที่สอน ในระหว่างลัทธิทั้ง 4 ลัทธิ ได้แก่ จิตนิยม สัจนิยม ปฏิบัตินิยมและอรรถิภาวนิยม มีความแตกต่างกัน " การที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุ 4 ประการดังนี้คือ

¹ อาภัสสร ไชยคุนา, " เปรียบเทียบแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาระหว่างอาจารย์ นักศึกษาและครูประจำการที่เข้ารับการฝึกอบรมในโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ, " หน้า 57-58.

ประการแรกอาจเนื่องจากเครื่องมือสำรวจแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไม่มีอำนาจจำแนกแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของบุคคลได้อย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าเครื่องมือดังกล่าวนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงและความเที่ยงมาแล้ว และมีค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงในขนาดที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวัดที่พิจารณาเป็นกลุ่มก็ตาม ปรากฏการณ์เช่นนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงขึ้นอยู่กับตัวประกอบหลายประการ เช่น ความยาวของแบบทดสอบ ลักษณะของตัวอย่างประชากร ระดับความยากและอำนาจจำแนก เป็นต้น¹ ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงอาจสูงได้ถ้าแบบทดสอบมีขนาดยาว แบบทดสอบมีลักษณะเป็นเนื้อเดียวกันโดยตลอด แบบทดสอบมีอำนาจจำแนกสูง แบบทดสอบมีระดับความยากใกล้เคียงกันและกลุ่มตัวอย่างประชากรได้มาจากการสุ่ม² ในกรณีของเครื่องมือสำรวจแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่ใช้ในการวิจัยนี้อาจมีความยาว มีระดับความยากใกล้เคียงกัน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้หาสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงได้จากการสุ่มจึงทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงมีขนาดสูงทั้ง ๆ ที่อำนาจจำแนกต่ำก็เป็นได้ กรณีที่นำร่องเดียวกันนี้ได้พบมาแล้ว โดย ชิโอะแมคและคณะ³ (Ziomek and others) ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์แบบสำรวจแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของรอสส์ ซึ่งเป็นแบบสำรวจที่ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในงานวิจัยระดับมหาวิทยาลัยและชุมชนบัณฑิต จากการวิเคราะห์ของเขาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงของแบบสำรวจดังกล่าวมีค่าต่ำกว่าค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงที่รอสส์ได้รายงานไว้ และพบว่าอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของข้อคำถามทั้งหมดไม่สามารถที่จะวัดแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาในลักษณะจิตนิยม สัจนิยม ปฏิบัตินิยมและอภิปถิภาวนิยมได้

ประการที่สอง อาจเนื่องจากผู้ตอบแบบสำรวจมิได้ตั้งใจตอบอย่างแท้จริง จึงทำให้ค่าตอบมีลักษณะเปะปะไม่แน่นอน จากแบบสำรวจที่ส่งกลับคืนมา 518 ฉบับ มีแบบสำรวจที่ผู้ตอบประเมินค่าข้อคำถามของแบบสำรวจในระดับเดียวกันต่อเนื่องกันเป็นจำนวนหลาย ๆ ข้อหรือเกือบทั้ง 60 ข้อ เป็นจำนวน 4 ฉบับ และอีก 2 ฉบับ ผู้ตอบตอบไม่ครบทั้ง 60 ข้อ ผู้วิจัยได้ขจัดแบบสำรวจทั้ง 6 ฉบับนี้ออกไป อย่างไรก็ตามในจำนวน 512 ฉบับ ที่ได้นำมาใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยนี้พบว่า คะแนนแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของผู้ตอบแบบสำรวจมี

¹ ประคอง วรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, หน้า 65.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 65-66.

³ Ziomek, et. al., " A Psychometric Analysis of the Ross Educational Philosophical Inventory (REPI)," pp. 679-687.

คะแนนอยู่ในระดับสูงทั้ง 4 ลัทธิ และมีผลรวมของคะแนนของแต่ละลัทธิเท่ากันตั้งแต่ 2 ลัทธิขึ้นไปเป็นจำนวนมาก ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสำรวจจำนวนหนึ่งอาจไม่มีความตั้งใจในการตอบแบบสำรวจในครั้งนี้

ประการที่สามอาจเนื่องจากประชากรที่กำลังศึกษาอยู่มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่ไม่แน่นอน ซึ่งอาจเป็นไปตามความเห็นของ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ที่กล่าวว่า " ... คนไทยเรานั้นไม่รู้ตัวว่าเราคิดในเรื่องชีวิตอย่างไร ... เมื่อเป็นเช่นนี้จึงจำเป็นสรุปได้ว่า ไทยเรายังไม่มีปรัชญาอะไรแน่นอนและก็เป็นธรรมชาติอยู่เองที่ปรัชญาการศึกษาที่ค่อนข้างไม่แน่นอน ... " ¹ ทั้งนี้มีใ้ค้หมายความว่าคนไทยไม่มีปรัชญาการศึกษาแต่มีปรัชญาการศึกษาอยู่อย่างไม่เป็นระบบหรือมีอยู่อย่างไม่คงเส้นคงวา สาเหตุที่คนไทยมีแนวคิดทางปรัชญาไม่แน่นอนนั้นน่าจะเนื่องจากการขาดวิธีการคิดเชิงปรัชญา (Philosophizing) ซึ่งหมายถึง การคิดอย่างวิพากษ์วิจารณ์เพื่อตรวจสอบความเชื่อและเหตุผลหรือคำอธิบายเกี่ยวกับความเชื่อที่คนมีอยู่ ² ดังนั้นการคิดเชิงปรัชญาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ความเชื่อหรือแนวคิดของบุคคลมีความเป็นระบบหรือมีความคงเส้นคงวาชั้นเป็นลำดับ การขาดความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์น่าจะได้รับอิทธิพลทางสังคม กล่าวคือ อาจเนื่องจากการที่สังคมไทยเป็นสังคมของผู้ปกครอง สังคมของเจ้าขุนมูลนาย สังคมของผู้อาวุโส ³ และสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์หรือไม่สามารถ

¹ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, " ใ้ครมุ่งหมายในการศึกษากันอย่างไร, " ศูนย์ศึกษา 12 (มกราคม 2508): 5.

² Fitzgibbons, Making Educational Decisions, p. 33.

³ ไพฑูรย์ ลินลารัตน์, " ปรัชญาการศึกษาไทย, " ใน ทุกเรื่องอุดมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526), หน้า 3-4.

ทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์¹ เมื่อสังคมเป็นเช่นนี้จึงไม่เอื้อต่อการสร้างคนที่มีความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ แต่จะเอื้อต่อการสร้างคนที่ยอมรับ ยอมปฏิบัติตามอย่างไม่รู้จักสงสัยใต้อาณัติ² ภัยเหตุนี้จึงทำให้ความคิดในค่านิยมของคนไทยเป็นเพียงผิวเผินไม่ซบซึ้ง เป็นเพียงแต่รู้แต่ไม่ได้อยู่ในใจอย่างรู้แจ้ง³ ในฐานะที่อาจารย์วิทยาลัยครูเป็นคนไทยจึงอาจมีความคิดในค่านิยมและปรัชญาการศึกษาในลักษณะดังกล่าวนี้ด้วย และเมื่อย้อนกลับไปดูการศึกษาในระบบในระดับอุดมศึกษาก็อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาในระดับนี้ยังไม่สามารถปลูกฝังความสามารถในการคิดเชิงปรัชญาให้กับผู้เรียนได้ ทั้งนี้เพราะในวงการปรัชญาเองก็เพิ่งมีการตื่นตัวกันในช่วงเวลาประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา⁴ และในปัจจุบันยังไม่ก้าวหน้าและกว้างขวางเท่าที่ควร มีความจำกัดทั้งในค่านิยมวิชาการและผลงานทางวิชาการ⁵ ทั้งนี้ย่อมเป็นปัญหาในวงการปรัชญาการศึกษาด้วย ดังปรากฏว่า การเรียนการสอนปรัชญา

¹ อำนวย ทะพิงค์แก, "อภิปรายปรัชญากับการศึกษา," ใน สังคมศาสตร์กับการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2522), หน้า 64.

² ไพฑูรย์ สินดารัตน์, "ปรัชญาการศึกษาไทย," " หน้า 4-6.

³ อำนวย ทะพิงค์แก, "อภิปรายปรัชญากับการศึกษา," " หน้า 64.

⁴ จ्ञานงค์ ทองประเสริฐ, "การศึกษาปรัชญาในประเทศไทย," ใน เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอนวิชาปรัชญาในประเทศไทย" (กรุงเทพมหานคร: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), ไม่เรียงหน้า (อัครสำเนา).

⁵ สกล พงษ์ไพศาล, "มารู้จักวงวิชาการปรัชญาไทย," ใน วงวิชาการ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2526), หน้า 156.

การศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์และวิทยาลัยครู ระบุปัญหาในคำนำหรือหนังสือทาง
 ปรัชญาการศึกษาและในคำนำผู้สอนปรากฏว่า ชาวผู้สอนที่มีความรู้หรือศึกษาทางปรัชญาหรือ
 ปรัชญาการศึกษา¹ การที่ผู้สอนขาดความรู้หรือไม่ได้ศึกษามาทางปรัชญา หรือ
 ปรัชญาการศึกษาทั้งกล่าว ประกอบกับมีทัศนคติว่าปรัชญาเป็นวิชาแห่งเนื้อหามากกว่าวิชา
 แห่งวิธีการ² จึงอาจทำให้การเรียนการสอนในวิชาปรัชญาการศึกษาไม่เน้นด้านวิธี
 การ เมื่อการศึกษาในระบบก็ได้เสริมสร้างความคิดในเชิงปรัชญาให้แก่ผู้เรียน ประกอบ
 กับ ลักษณะทางสังคมก็ไม่เอื้ออำนวยให้สมาชิกในสังคมเป็นคนที่รู้จักคิด จึงอาจทำให้คนไทย
 ไม่มีความคิดเชิงปรัชญา อาจารย์วิทยาลัยครูอาจเป็นคนที่ขาดความสามารถในการคิดเชิง
 ปรัชญา ซึ่งมีผลทำให้อาจารย์วิทยาลัยครูมีปรัชญาการศึกษาไม่แน่นอนก็เป็นได้

ประการที่สี่ อาจเนื่องจากอาจารย์วิทยาลัยครูมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา
 ในลักษณะผสมผสาน (eclectic) ซึ่งหมายความว่ามีความมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาเป็นหลัก
 ยึดมากกว่าหนึ่งลัทธิ เป็นการยอมรับแนวคิดหรือมีแนวคิดบางประการที่สอดคล้องกับหลักการ
 ในลัทธิต่าง ๆ ซึ่งไม่ได้หมายความว่ามีความมีแนวคิดหรือยอมรับหลักการในลัทธิปรัชญาการศึกษา
 หนึ่ง ๆ ทุกประการไป³ ตลอดทั้งแนวคิดที่มีอยู่นั้นมีความสอดคล้องมีเหตุมีผลต่อกัน

¹ ชมรมปรัชญาและศาสนา, "หลักสูตรและปัญหาการเรียนการสอนวิชาปรัชญา
 ในประเทศไทย, " ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง " ปัญหาการเรียนการสอน
 วิชาปรัชญาในประเทศไทย " (กรุงเทพมหานคร: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรม-
 ศาสตร์, 2522), ไม่เรียงหน้า (อักษำเนา).

² พีรชาติ สัจวาทิต, วิธีการทางปรัชญาและแนวทางสร้างสรรค์ปรัชญาการ
 ศึกษา, " ในปัจจุบันและอนาคตของวิชาพื้นฐานการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชา
 สार्वคตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 49-54 (อักษำเนา).

³ Jean D. Grambs and L. Morris McClure, Foundation of Teaching:
 An Introduction to Modern Education (New York: Holt, Rinehart and
 Winston, Inc., 1964), p. 299.

และกันด้วย¹ การที่อาจารย์วิทยาลัยครูอาจมีแนวคิดในลักษณะนี้นั้นอาจเนื่องจากอิทธิพลที่มีต่อแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูมาจากระบบความเชื่อและค่านิยมทั้งภายในและภายนอกประเทศดังอภิปรายมาแล้ว จึงอาจทำให้อาจารย์วิทยาลัยครูมีแนวคิดโน้มไปทั้งในแนววัตถุนิยมและจิตนิยม และที่พบว่ามีแนวคิดโน้มไปทางปฏิบัตินิยมโคค เค่นกว่าแนวคิดอื่น ๆ เพราะแนวคิดดังกล่าวนี้มีอิทธิพลอยู่มากในสังคมไทยขณะนั้นนั่นเอง อย่างไรก็ตามแนวคิดแบบผสมผสานนั้นจะต้องมีความสอดคล้องของลำดับความคิด มีความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความสามารถคิดเชิงปรัชญา เพราะมีเช่นนั้นแล้วก็จะ เป็นเพียงสักแต่รับเอาแนวคิดต่าง ๆ เข้าไว้โดยมิได้มีการไตร่ตรอง หรือจัดระบบความคิดไว้ให้มีความกลมกลืนกันสนิทเป็นหนึ่งเดียว ข้อสันนิษฐานในประเด็นนี้ที่ว่า อาจารย์วิทยาลัยครูอาจมีแนวคิดแบบผสมผสานนั้นตรงกันข้ามกับข้อสันนิษฐานในประการที่สามที่กล่าวว่า อาจารย์วิทยาลัยครูอาจมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาไม่แน่นอน อาจารย์วิทยาลัยครูมีระบบความคิดในลักษณะอย่างไร เป็นประเด็นที่อยู่นอกเหนือวัตถุประสงค์และขอบเขตของงานวิจัยนี้ แต่เป็นประเด็นที่น่าสนใจควรจะได้ทำการวิจัยกันต่อไป

อีกส่วนหนึ่งงานวิจัยนี้ได้ทำการเปรียบเทียบแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาในแต่ละลัทธิระหว่างอาจารย์วิทยาลัยครูที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่และสาขาวิชาที่สอน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงานและตำแหน่งหน้าที่ มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาในแต่ละลัทธิไม่แตกต่างกัน แต่พบว่าอาจารย์วิทยาลัยครูที่สอนในสาขาวิชาต่างก็มีแนวคิดแตกต่างกันในลัทธิจิตนิยมและปฏิบัตินิยม ดังจะได้แยกประเด็นอภิปรายต่อไป

ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่า ความแตกต่างของแนวคิดทางปรัชญาของบุคคลย่อมเนื่องด้วยเหตุ 2 ประการ คือ ประสบการณ์และวิธีการคิดหรือคุณภาพของการคิด ในประเด็นของวิธีการคิดหรือคุณภาพของการคิดนั้น ได้อภิปรายมาแล้วพอสมควรว่าทั้งในทางปัจจัยทางสังคมและระบบการศึกษาในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยให้คนไทยรู้จักคิดในเชิงปรัชญา หากยอมรับสมมุติฐานข้อนี้ ปัจจัยที่เป็นที่มาของความแตกต่างของแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาก็จะเหลือเพียงประการเดียวได้แก่ ประสบการณ์ ดังนั้นในการอภิปรายข้อต้น

¹ John S. Brubacher, Modern Philosophies of Education

พบในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะเพ่งเล็งไปในแง่ที่ว่า ความแตกต่างในค่านิยม อายุ ทัศนคติ ประสิทธิภาพในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่และสาขาวิชาที่สอนก่อให้เกิดความแตกต่างของประสิทธิผลของบุคคลหรือไม่คงจะได้พิจารณาสถานภาพส่วนบุคคลแต่ละค่านิยมนี้

ในค่านิยม พบว่า ในสังคมไทยเพศชายและเพศหญิงไม่มีความแตกต่างกันในค่านิยม ประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะชายและหญิงในสังคมไทยปัจจุบันมีฐานะ เกือบเท่าเทียมกัน หญิงได้รับการศึกษาสูง ประกอบอาชีพนอกบ้าน มีเสรีภาพในการคบหาสมาคมกับชายมากขึ้น ในค่านิยมการศึกษาชายและหญิงเรียนร่วมกันและในชีวิตจริงแล้วหญิงไทยมีอำนาจในการตัดสินใจเสมอเท่ากับชายหรือมากกว่าชายเสียอีก ¹

ในค่านิยมของคนไทย นิพนธ์ ศศิธร ² ได้จำแนกคนไทยออกเป็น 3 รุ่นด้วยกัน คือ (1) คนรุ่นเก่า ได้แก่คนที่มียุสสูงกว่า 50 ปี ในปี พ.ศ. 2516 คนรุ่นนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่ก่อนมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (2475) คนพวกนี้เป็นคนที่เติบโตมาจากสังคมแบบเก่า คนเหล่านี้ในปัจจุบันจึงคิดว่าล้าสมัยก้าวไม่ทันสมัยปัจจุบันที่เน้นวัตถุนิยม คนรุ่นนี้มีความคิดโน้มไปในทางอนุรักษนิยมไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง (2) คนรุ่นกลาง คนรุ่นนี้ได้แก่คนที่มียุสระหว่าง 40-50 ปี ในปี 2516 คนรุ่นนี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก่อนสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 คนรุ่นนี้อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างสมัยเก่ากับสมัยใหม่ แต่เนื่องจากมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้นจึงค่อนข้างมีแนวคิดใหม่ ทันสมัยและมีโลกทัศน์กว้างขวางขึ้น จึงพอจะรับการเปลี่ยนแปลงได้บ้าง (3) คนรุ่นใหม่ คนรุ่นนี้มีอายุต่ำกว่า 40 ในปี 2516 เป็นบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถือได้ว่าเป็นคนรุ่นเยาว์ เป็นคนที่เติบโตในท่ามกลางสังคมที่แตกต่างจากคน 2 รุ่นที่แล้ว ซึ่งในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม

¹ สุพัศตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยมครอบครัว ศาสนาและประเพณี, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2528), หน้า 73-74.

² นิพนธ์ ศศิธร, รวมบทความการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิชเชส, 2524), หน้า 45-46.

เศรษฐกิจและสังคมอย่างรุนแรงพร้อม ๆ กับการขยายตัวอย่างมากของสถานเริงรมย์ต่าง ๆ มีแนวคิดโน้มไปทางวัตถุนิยมแตกต่างไปจากคนสองรุ่นที่กล่าวมาแล้ว

ถ้าหากพิจารณาอาจารย์วิทยาลัยครูตามการจำแนกรุ่นของคนไทยคงกล่าวนี้ จะเห็นว่าคนรุ่นเก่าที่ปัจจุบันนี้ไต่ปลกเกษียณไปแล้ว ส่วนคนรุ่นกลางปัจจุบันอายุสูงกว่า 50 ปีขึ้นไป ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่จำนวนน้อย ดังนั้นอาจารย์ส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัยครูขณะนี้เป็นคนรุ่นใหม่ ซึ่งหมายถึงคนที่มีประสบการณ์คล้ายคลึงกันนั่นเอง

ในค่านิยมวุฒิ ซึ่งหมายถึงระดับการศึกษา 2 ระดับ คือ ระดับปริญญาตรี และต่ำกว่าปริญญาตรี กับระดับสูงกว่าปริญญาตรี ในประเด็นนี้คงได้กล่าวถึงการศึกษาในระบบโรงเรียนไม่ได้ให้ประสบการณ์ทางค่านิยมวิชาโดยเฉพาะเกี่ยวกับวิธีการศึกษาแก่ผู้เรียน ดังนั้นค่านิยมที่แตกต่างกันจึงไม่ช่วยให้ประสบการณ์ทางวิชาของบุคคลแตกต่างกัน

ในค่านิยมประสบการณ์ในการทำงานซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึงจำนวนปีในการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยครูนั่นเอง ในฐานะที่วิทยาลัยครูเป็นระบบราชการ การทำงานในวิทยาลัยครูเป็นจำนวนปีแตกต่างกันอาจไม่ช่วยให้อาจารย์วิทยาลัยครูมีประสบการณ์หรือการเรียนรู้ที่เพิ่มพูนและขยายขอบเขตของความเชื่อหรือแนวคิดให้กว้างขวางขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ระบบราชการนั้นโดยทั่วไปย่อมไม่เปิดโอกาสให้คนเจริญก้าวหน้าและพัฒนา บุคคลที่อยู่ในระบบราชการจะถูกใช้ไม่เต็มที่ ในที่สุดเมื่อทำงานนานไปก็จะโง่งง¹ หรือเพราะอาจารย์วิทยาลัยครูทำงานในระบบราชการจึงอาจถูกรอบงำด้วยโลกทัศน์แบบราชการ กล่าวคือไม่กล้าคิดตัดสินใจ ยึดกฎเกณฑ์ ระเบียบ คำสั่ง ข้อมบังคับที่มีอำนาจเหนือกว่ากำหนดมาโดยเข้มงวดกวดขัน²

1

W.G. Bennis, Changing Organization: Essays on the Development and Evaluation of Human Organization (New York: McGraw-Hill, 1966), p. 6.

2

อรุณ รัทธธรรม, พฤติกรรมข้าราชการไทย (กรุงเทพมหานคร: โอเคียนส์ไตร์, 2524), หน้า 60-61.

ส่วนในตำแหน่งหน้าที่นั้น ได้แก่ ผู้บริหารและผู้สอน ปรากฏว่าอาจารย์ วิทยาลัยครูทั้ง 2 กลุ่มนี้ แท้จริงเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกัน ทั้งนี้เพราะในวิทยาลัยครูผู้ที่ทำ หน้าที่ในตำแหน่งบริหารนั้นมาจากผู้ที่ทำหน้าที่ทางวิชาการ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางบริหาร จะต้องรับผิดชอบงานด้านการสอนพร้อมกันไปด้วยหรือทำหน้าที่ทางด้านการบริหาร ครบตามวาระ แล้วก็จะกลับไปทำหน้าที่ในตำแหน่งผู้สอนตามเดิม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารและผู้สอน ในวิทยาลัยครูคือบุคคลกลุ่มเดียวกัน

เมื่อสถานการณ์ส่วนบุคคลที่แตกต่างกันไม่ได้ช่วยให้บุคคลมีประสบการณ์หรือการ เรียนรู้ที่แตกต่างกัน จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้งานวิจัยนี้พบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูที่มีความ แตกต่างกันในด้านเพศ อายุ คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงานและตำแหน่งหน้าที่ มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาไม่แตกต่างกัน

ส่วนในตัวแปรด้านสาขาวิชาที่สอน พบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูที่สอนในสาขาวิชา ครุศาสตร์มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมสูง กว่าอาจารย์ที่สอนในสาขา วิชาวิทยาศาสตร์และสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และอาจารย์ที่สอนในสาขา ศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางจิตนิยมสูง กว่า อาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ อธิบายข้อค้นพบนี้ได้ว่า เพราะสาขาวิชาที่สอนอาจ ? มีส่วนช่วยเสริมสร้างและพัฒนาแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่สอดคล้องกับสาขาวิชานั้นให้ ออกงามแน่นแฟ้นเพิ่มขึ้น ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ อาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาครุศาสตร์ย่อม ศึกษา ค้นคว้า และสอนเกี่ยวกับทฤษฎีทางการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ในวงการศึกษา ไทยยอมรับหลักการของปฏิบัตินิยมเป็นสำคัญ จึงทำให้อาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาครุศาสตร์ สร้างสมความเชื่อในลัทธิปฏิบัตินิยมแน่นแฟ้นขึ้นดังกล่าว ในทำนองเดียวกันสาขาวิชาทางคาน มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ย่อมเอื้อต่อการพัฒนาแนวคิดทางปรัชญาจิตนิยมแก่อาจารย์ผู้ ที่สอนในสาขาวิชาดังกล่าว ทั้งนี้เพราะจิตนิยมถือว่าวิชาในทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น ภาษา วรรณคดี ศิลปะ และปรัชญา เป็นต้น เป็นวิชาที่จะช่วยพัฒนามนุษย์ให้เป็นไปคาม ทัศนะของจิตนิยมได้

เนื่องจากสาขาวิชาที่สอนอาจมีอิทธิพลต่อแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของ
 อาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชานั้น ๆ ในลักษณะที่สาขาวิชาใดที่สอดคล้องกับแนวคิดทางปรัชญา
 การศึกษาลัทธิใด จะทำให้อาจารย์ผู้สอนในสาขานั้นมีแนวคิดโน้มเอียงไปในทางลัทธินั้น ๆ
 มากกว่าผู้สอนในสาขาวิชาอื่น จึงทำให้งานวิจัยนี้พบว่า อาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาที่แตกต่าง
 กันมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาต่างกันไม่ประหลาดกันเท่าไรนัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. น่าจะให้มีการวิจัยเพื่อศึกษาและค้นหาแบบสำรวจแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา
 ของบุคคลที่ใช้ในงานวิจัยนี้
2. เพื่อป้องกันมิให้ข้อมูลที่เก็บจากผู้ตอบแบบสำรวจที่ตอบโดยขาดความตั้งใจ
 ถูกนำไปวิเคราะห์ ซึ่งทำให้ผลของการวิจัยคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง จึงควรมีการ
 ตรวจสอบความคงเส้นคงวาของแบบสำรวจที่ได้รับคืนมาแต่ละฉบับ และซีกแบบสำรวจข้อ
 มูลที่ผู้ตอบตอบโดยขาดความตั้งใจออกเสียก่อนทำการวิเคราะห์
3. เพื่อให้สามารถเข้าใจแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของประชากรที่ทำการศึกษา
 ได้ดียิ่งขึ้น จึงควรใช้วิธีการและเครื่องมือในการศึกษาแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา
 ของบุคคลประเภทอื่น ๆ ควบคู่ไปกับวิธีการสำรวจด้วยเครื่องมือประเภทแบบสำรวจด้วย
 เช่น วิธีการสังเกต วิธีการสัมภาษณ์ เป็นต้น
4. เนื่องจากงานวิจัยนี้พบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูมีแนวคิดทางปรัชญาการ
 ศึกษาโน้มไปทางปฏิบัตินิยมโดดเด่นกว่าลัทธิอื่น ๆ จึงน่าจะได้มีการวิจัยต่อไปว่า พฤติกรรม
 ทางด้านการปฏิบัติงานทางการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูสอดคล้องกับแนวคิดที่บุคคล
 เหล่านี้ยึดถืออยู่หรือไม่ อย่างไรและเพราะเหตุใด
5. เนื่องจากข้อค้นพบของงานวิจัยนี้มีลักษณะที่แสดงให้เห็นว่า อาจารย์วิทยาลัยครู
 อาจมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาเป็นแบบผสมผสานหรืออาจมีอยู่อย่างไม่แน่นอน จึงน่าจะไ้
 มีการศึกษาว่าอาจารย์วิทยาลัยครูมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาในลักษณะใดแน่ มีอยู่อย่างไร
 และเพราะเหตุใด

ขอเสนอแนะเพื่อการวางแผนและพัฒนาการฝึกหัดครู

1. เนื่องจากพบว่าอาจารย์วิทยาลัยครูมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาไม่ไปทางปฏิสัมพันธ์สูงเท่าที่ควร ในขณะเดียวกันก็พบว่า รูปแบบของแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูทั้งในระดับส่วนรวมและในระดับกลุ่มย่อย ซึ่งจำแนกโดย เพศ อายุ คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่และสาขาวิชาที่สอนเป็นไปในแนวเดียวกัน ลักษณะดังกล่าวนี้ย่อมเอื้อต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของวิทยาลัยครูให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะตามบุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานใดมีแนวคิด ความเชื่อและค่านิยมไปในแนวเดียวกันย่อมทำให้การระดมสรรพกำลังไปในทิศทางใดทางหนึ่ง เป็นไปโดยง่าย อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า สาขาวิชาที่สอนแสดงให้เห็นว่าเป็นตัวแปรในการจำแนกความแตกต่างของแนวคิดทางปรัชญาของอาจารย์วิทยาลัยครู ดังนั้นในการวางแผนและการพัฒนาวิทยาลัยครูทั้งในด้านการบริหารงานบุคคลจึงควรพิจารณาข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้

ประกอบควย

2. งานวิจัยนี้พบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาไม่ไปทางปฏิสัมพันธ์ก็ตาม แต่งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครูหลายเรื่อง^{1,2} สะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครูยัง เน้นเนื้อหา

¹ ทศนิยม เรื่องธรรม, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกศึกษาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.), หน้า ค.

² โกสิต ทิเรกศิลป์และคณะ, "การศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนทั่วไปของอาจารย์วิทยาลัยครูจันทบุรี," ใน รวมบทความของงานวิจัยระหว่าง พ.ศ. 2519 - 2523, ฝ่ายวิจัยและประเมินผล กองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2524), หน้า 1-6.

และอาศัยการบรรยายเป็นหลักอยู่มากกว่าการ เน้นวิธีการและการลงมือปฏิบัติจริงของผู้เรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่ยึดถืออยู่ อย่างไรก็ตามสาเหตุของปรากฏการณ์นี้อาจมีมากมาย ที่สำคัญคืออาจารย์วิทยาลัยครูอาจมีปรัชญาไม่แน่นอน อาจขาดความรู้และทักษะ ในด้านเทคนิคและวิธีการหรืออาจเนื่องจากปัญหาในคานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรใน วิทยาลัยครูไม่เอื้อต่อการดำเนินการ เรียนการสอนตามแนวทางของปรัชญาที่ผู้สอนยึดถืออยู่ สิ่ง ใด ๆ ดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่วิทยาลัยครูควรจะได้ทำการตรวจสอบให้แน่ชัดก่อนการลงมือปฏิบัติ การใด ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนในวิทยาลัยครู

ข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ของการวางแผนการศึกษาของชาติ

ข้อค้นพบของการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า อาจารย์วิทยาลัยครูมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาใหม่ไปทางปฏิบัตินิยม ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งยึดปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยมเป็นหลัก¹ ดังนั้นในการจัดการศึกษาเพื่อไทยบรรลุเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับ จึงมีความเป็นไปได้สูง เพราะครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นผลผลิตของ วิทยาลัยครูน่าที่จะได้รับอิทธิพลของปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยมหรือปฏิบัตินิยมด้วย สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในการวางแผนการศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาจะบรรลุเป้าหมายตามปรัชญาการศึกษาดังกล่าวนี้ได้อย่างไรและมีประสิทธิภาพ ระบบบริหารการศึกษาจำเป็นจะต้องเป็นประชาธิปไตย จะต้องมี การกระจายอำนาจในทางการบริหารในองค์กรต่าง ๆ ของระบบการศึกษาตั้งแต่ท้องถิ่น ขึ้นมาตามลำดับ ให้ความสำคัญกับคณาจารย์และการตัดสินใจในกรจัดการศึกษาของ ตนตามความเหมาะสม

1

Pensiri Intachai Jeradechakul, " Educational Progressivism in Thailand: Reflections in the National Schemes of Education, the Curricula and Classroom Practice, " p. 425-A.

สม กิ่งนั้นจึงควรมีการตรวจสอบดูว่าระบบบริหารการศึกษาของชาติและการบริหารการศึกษา
ในระบบย่อย ๆ ต่าง ๆ มีลักษณะประชาธิปไตยและมีการกระจายอำนาจอย่างเพียงพอแล้วหรือยัง
และสมควรดำเนินการปรับปรุง แก้ไขระบบใหม่ให้มีความเป็นประชาธิปไตยและกระจายอำนาจ
หากพบว่าในปัจจุบันมีได้หรือมีอยู่แล้วแต่ยังไม่เพียงพอกับความจำเป็น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย